

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД  
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙДЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ

2023 оны ... дугаар  
сарын ..... -ны өдөр

Дугаар ...../.....

Улаанбаатар  
хот

Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний  
жагсаалт, хувь, хугацааг батлах тухай

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.4 дэхь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1.“Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний жагсаалт, хувь, хугацаа”-г хавсралтаар баталсугай.

2.Энэ тушаалыг мөрдөж ажиллахыг Нийгмийн даатгалын ерөнхий газарт үүрэг болгосугай.

3.Энэхүү тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Нийгмийн даатгалын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Б.Батжаргал/, Эрүүл мэндийн яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /С.Төгсдэлгэр/-т тус тус даалгасугай.

4.Энэ тушаал батлагдсантай холбогдуулан “Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг тогтооход баримтлах өвчний жагсаалт, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хэмжээ, хугацааг шинэчлэн батлах тухай” Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2021 оны А/758, А/197 дугаар хамтарсан тушаалын 2 дугаар хавсралтыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс хүчингүй болсонд тооцсугай.

5.Энэхүү тушаалыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдсүгэй.

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН  
ХАМГААЛЛЫН САЙД

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД

Х.БУЛГАНТУЯА

С.ЧИНЗОРИГ

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2023 оны....дугаар сарын....-ны өдрийн .... /.... дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт

МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ӨВЧНИЙ ЖАГСААЛТ, ХУВЬ ХЭМЖЭЭ, ХУГАЦАА

№	Өвчний нэр	Үе шат	Өвчний код	Хувь хэмжээ	Хугацаа	Хөдөлмөрийн нөхцлийг солих, ажлын цаг хорогдуулах эсэх
1.Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын замын эмгэг						
Уушги тоосжих өвчин						
1.1	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин I үе	J60	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
1.2	Антракоз /антракосиликоз/	а/ Уушги тоосжих өвчин I үе, Амьсгалын дутагдал I зэрэг /Рентген зурагт ОУ-ын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр тархалт 1/1/	J60	41-50	1 жил	
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз	J63	51-59			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/	б/ Уушги тоосжих өвчин I үе, Амьсгалын дутагдал I зэрэг /Рентген зурагт ОУ-ын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр тархалт 1/1, /1/2/		J64		
	Силикотуберкулёз	J65				
Биссиноз	J66					
1.3	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин II үе, Амьсгалын дутагдал I-II зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе, хавсарсан сүрьеэ Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр+том сүүдэр, А категори+плеврийн зузаарал, Тархалт:2/1, 2/2, 2/3	J60	60-69	1 жил	
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
			J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			

1.4	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин III үе, Амьсгалын дутагдал II зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал II үе, ээнэгшилээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал C үе, сүрьеэ, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузааралт Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар: жижиг сүүдэр+том сүүдэр B категори+плеврийн зузаарал, Тархалт: 3/1,3/2	J60	70-79	1 жил	
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
1.5	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин III үе, Амьсгалын дутагдал III зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдалII-III үе, ээнэгшилээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал D үе, сүрьеэ, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузааралт Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар: жижиг сүүдэр+том сүүдэр C категори+плеврийн зузаарал, Тархалт: 3/3, 3/3+	J60	80-100	1 жил	
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
Тоосжилтын болон, хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл						
1.6	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл хүндрэлгүй	J68	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
1.7		Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I зэрэг	J68	40-55	1 жил	
1.8		Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I зэрэг, Уушги тэлэгдэл	J68	56-69	2 жил	
1.9		а/ Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I-II зэрэг, Уушги тэлэгдэл, уушгин зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе зүрхний архаг дутагдал C үе	J68	70-79	1 жил	
		б/ Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал II-III зэрэг, Уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал II-III үе, ээнэгшлээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал D үе	J68	80-100	1 жил	
1.10	Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа	а/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа хөнгөн зэрэг	J68.4	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ Тоосжилт, харшил хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг	J68.4	30-40	1 жил	
1.11		а/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг, амьсгалын дутагдал I зэрэг	J68.4	41-50	2 жил	

		б/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг, амьсгалын дутагдал II зэрэг, уушги зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе, зүрхний архаг дутагдал B үе	J68.4	51-69	1 жил	
1.12		Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа хүнд зэрэг, амьсгалын дутагдал II-III зэрэг, уушги зүрхний архаг дутагдал II үе, ээнэгшлээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал C, D үе	J68.4	70-80	1 жил	

2. Мэргэжлээс шалтгаалсан хордлого

Химийн бодисын архаг хордлогын улмаас үүсэх эмгэг

д/д	Өвчний нэршил	Ерөнхий шинж тэмдэг	Үе шат	Өвчний код	Хувь хэмжээ	Хугацаа	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
2.1	Хүнд металлын хордлого /хар тугалга, хүнцэл, мөнгөн ус, хром, кадми, зэс, цайр, цагаан тугалга, берилли тэдгээрийн нэгдлүүд, бусад металлууд/	/ Мэдрэлийн хам шинж /Энцефалопати, полиневрит/ б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж /түүдгэнцэр, сувганцрын үхжилт үрэвсэл, бөөрний архаг дутагдал/ в/ Хоол боловсруулах замын архаг хямрал /диспепси, бага шимэгдэлтийн хам шинж, гэдэсний хатгаа шинж/ г/ Арьсны үрэвсэл, гиперпигментаци, ширшил, хатингаршил, салстын харлалт/ д/ Нөхөн үржихүйн эмгэгүүд /үргүйдэл зулбалт, тератоген нөлөөлөл/  Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (буйл хөөж хөхөвтөр болох, амны хөндий шархлах, аманд металл амтагдах, хоолой хорсох, хуурай ханиах, дотор муухайрах, бөөлжих, металлын халууралт, шинжилгээнд ретикулоцитоз 25% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл илрэх)	T56	30-40	1 жил	
			б/ Дунд үе (Захын мэдрэлийн эмгэгүүд, цус багадалт, толгой эргэх, толгой өвдөх, дотор муухайрах, шүд сулрах, сэтгэлээр унах, хараа муудах, амьсгалын замын үрэвсэл, арьсны үрэвсэл, шинжилгээнд ретикулоцитоз 30% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл илрэх)	T56	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Нейропати, бөөрний түүдгэнцрийн болон сувганцрын гэмтэл, буйланд хар тугалганы хүрээ үүсэх, хамрын салст, ходоод, гэдэс, зүрх судасны системийн өвчлөл, мэдрэл, сэтгэцийн өөрчлөлтүүд, шинжилгээнд ретикулоцитоз 40% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T56	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Нейропати, бөөрний түүдгэнцрийн болон сувганцрын гэмтэл, үхжлийн гаралтай нефропати, арьсны дерматит, хордлогын шалтгаант энцефалопати, тэнэгрэлийн шинжүүд, бусад эрхтнүүдийн дагалдах эмгэгүүд, шинжилгээнд ретикулоцитоз 40%-с дээш ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T56	70-90	2 жил	

2.2	Идэмхий бодисын хордлого /фенол, фенолын уламжлалууд, бусад идэмхий органик бодисууд, идэмхий хүчил, хүчил төст нэгдлүүд, идэмхий шүлт, шүлт төст нэгдлүүд /	a/ Арьс, салстын эмгэг өөрчлөлтүүд, арьсны үрэвсэл, гиперпигментаци, ширшил, хатингаршил, салстын харлалт/	a/ Хөнгөн үе (,Арьсны загатнаа, уушги болон гуурсан хоолойн үрэвсэл, зүрх судас, цусны тогтолцооны өөрчлөлтүүд, мэдрэл, хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцооны архаг эмгэгүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис илрэх)	T54	30-40	1 жил	
		б/ Амьсгалын эрхтэний хямрал в/ Хоол боловсруулах замын архаг хямрал /диспепси, бага шимэгдэлтийн хам шинж, гэдэсний хатгаа шинж/	б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмэгдээд арьсны архаг үрэвсэл, тууралт, амьсгал бачуурах, боогдох, амьсгалын дутагдлын шинж илрэх, тураал, шүд суларч буйл үрэвсэх, цус гоожих, ходоод гэдэсний шархлаа үүсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис илрэх)	T54	41-55	1 жил	
		Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	в/ Хүндэвтэр үе (Арьсны гиперпигментаци, арьс салсты харлалт, ширшил, хашингаршил, уушгины пневмосклероз, хордлогын шалтгаант энцефалопати, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх )	T54	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Олон эрхтний дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, энцефалопати, цусархаг хам шинж, шээсэнд уураг, эпители, улаан эс, чөлөөт гемоглобин илэрнэ, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T54	70-80	2 жил	
Ароматик бодисуудын хордлого							
2.3	Ханасан ба үнэрт устөрөгчийн галогены уламжлалын хордлого /тетрахлорт нүүрстөрөгч, хлороформ,	a/ Тератоген нөлөөлөл, б/ Генийн мутаци в/ Хавдар	a/ Хөнгөн үе (Ядрах сульдах, толгой өвдөх, нойр муудах, аманд муухай амтагдах, хоолой хатах, буйлаас цус гарах, амьсгаадах, мэдрэл, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны тогтолцооны өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис илрэх)	T53	30-40	1 жил	

	трихлорэтилен, тетрахлорэтилен, дихлорметан, хлорфторт нүүрстөрөгч, бусад ханасан нүүрстөрөгчийн галоген, формальдегид/	г/ Мэдрэл, хоол боловсруулах замын хямрал, д/ Зүрх судасны тогтолцооны өөрчлөлтүүд	б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмэгдээд олон эрхтний хавсарсан архаг өөрчлөлтүүд илрэх цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис илрэх)	T53	41-55	1 жил	
		е/ Арьс, салстын өөрчлөлтүүд	в/ Хүндэвтэр үе (Арьсны архаг үрэвсэл, тууралт, цусны системийн өөрчлөлтүүд, анеми, зүрх судас, ходоод гэдэс, цуллаг эрхтнүүдийн үйл ажиллагааны архаг дутмагшил, мэдрэл, сэтгэцийн хямрал, полиневропати энцефалопати, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T53	56-69	1 жил	
		Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	г/ Хүнд үе (Элэг бөөр, зүрх судас олон эрхтэн хавсарсан архаг дутагдал, цусны эсүүдийн гүнзгий өөрчлөлт, мэдрэл, сэтгэцийн хямрал, хордлогын шалтгаант энцефалопати, ком, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, хүнд хэлбэрийн арьсны эмгэгүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T53	70-85	2 жил	
Цочроогч, боогдуулагч бодисын /хий, уур/ хордлого							
2.4	Хий ба ууршигтай цочроогч, боогдуулагч бодисуудын хордлого /азотын исэл, хүхрийн давхар исэл, аммиак, нулимс асгаруулагч хий, хлор, фтор, фторт устөрөгч, хүхэрт устөрөгч, нүүрсхүчлийн давхар исэл, бусад хий, утаа, уур/	а/ Амьсгалын эрхтэний хямрал	а/ Хөнгөн үе (Амьсгалын дээд зам, арьс, салстын цочролын шинжүүд, хуурай ханиах, хоолой сөөх, хамар залгиур хуурайших, хорсох, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис илрэх)	T59	30-40	1 жил	
		б/ Арьс, салстын цочролын хам шинжүүд	б/ Дунд үе (Риноларинг-фарингит, трахеобронхит, зүрх судасны архаг өвчнүүд, арьсны загатнаа, ходоод гэдэсний үрэвсэл цус болон биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис илрэх)	T59	41-55	1 жил	
		в/ Мэдрэлийн хам шинж /уналт таталт, булчин сулрах/	в/ Хүндэвтэр үе (Хордлогын шалтгаант бронхит, багтраа, пневмосклероз, амьсгалын дутагдал, цусны системийн өөрчлөлтүүд, мэдрэлийн хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, элэг, бөөрний архаг үрэвсэл цус болон биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T59	56-69	1 жил	
		Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	г/ Хүнд үе (Энцефалопати, олон эрхтний дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, амьсгал, зүрх судасны үйл ажиллагаа алдагдаж төв мэдрэлийн систем гипоксид орох,	T59	70-85	2 жил	

			уушги, тархины хавдар илэрч болно цус болон биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
Пестицитын хордлого							
2.5	Пестицитын хордлого /Органик фосфат ба карбамат, хлорорганик, фосфорорганик агуулсан шавж устгагчууд, гербицид, фунгицид, родентицид, бусад дестицитүүд/	а/ Мэдрэл сульдлын хам шинж	а/ Хөнгөн үе (Толгой эргэх, өвдөх, нойр муудах, ядрах, арьс загатнах, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны хямрал, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид илрэх)	T60	30-40	1 жил	
		б/ Дотоод шүүрлийн өөрчлөлт	б/ Дунд үе (Дотор муухайрах, аманд төмөр амтагдах, шүлс гоожих, хоолонд дургүй болох, хөлрөх, хүүхэн харааны гэрлийн урвал сулрах, элэг, бөөрний архаг үрэвсэл, арьсны загатнаа, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид илрэх)	T60	41-55	1 жил	
		в/ Цусны эмгэг өөрчлөлт	в/ Хүндэвтэр үе (Халуурах, бөөлжих, булчингаар өвдөх, полиневрит, айдас түгшүүртэй болох сандрах, хүүхэн хараа нарийсах, элэгний хатуурал, дотоод шүүрлийн булчирхайн өөрчлөлтүүд, амьсгалын дутагдал, багтраа, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T60	56-69	1 жил	
		Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	г/ Хүнд үе (гэдэс хүчтэй базалж өвдөх, гүйлгэх, ухаан муудах, хий юм харах, шизофрени төст шинж, эпилепси төст уналт, энцефалопатийн шинж илрэх, элэгний хатуурлийн эцсийн шат, бөөрний дутагдал, зүрх судасны дутагдал цус болон биологийн материалд пестицид зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T60	70-90	2 жил	
Органик бус бодисын хордлого							
2.6	Бусад органик бус бодисын хордлого /марганц тэдгээрийн нэгдлүүд, устөрөгчийн цианид, бусад органик бус нэгдлүүд/	а/ Мэдрэлийн хам шинж	а/ Хөнгөн үе (Арьсны өнгө хөхрөх, булчингийн хүч сулрах, нүд бүлтийх, шөрмөсний рефлекс сулрах, арьсны зураглал тодрох хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны өвчнүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис илрэх)	T57	30-40	1 жил	
		б/ Энцефалопати, полиневрит/	б/ Дунд үе (Нүүрний булчингийн хөдөлгөөн буурах, булчингийн тонус ихсэх, харц гөлийх, хөдөлгөөн удаашрах, тэнцвэр алдах, арьсны тэжээллэгийн	T57	41-55	1 жил	
		б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж /түүдгэнцэр, сувганцрын					

		<p>үрэвсэл, бөөрний дутагдал/ в/ Хоол боловсруулах замын хямрал/ г/ Арьсны өөрчлөлт</p> <p>Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ</p>	<p>өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис илрэх)</p> <p>в/ Хүндэвтэр үе (Хордлогын шалтгаант энцефалопати, полиневропати, цус багадалт, бамбай, бөөрний дээд булчирхайн дутагдлын шинжүүд, нүүрний хувирал багасч баг өмссөн мэт болох, шөрмөсний рефлексүүд өндөрчлөн илрэх, ходоод гэдэсний шархлаа, элэгний хатуурал, цусны эсүүдийн гүнзгий өөрчлөлтүүд, тархины хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, бодисын солилцооны хүчилшилт, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)</p> <p>г/ Хүнд үе (Паркинсоны хам шинж тод илрэхээс гадна олон эрхтэний хавсарсан дутмагшил, хорт хавдар, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)</p>	T57	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Паркинсоны хам шинж тод илрэхээс гадна олон эрхтэний хавсарсан дутмагшил, хорт хавдар, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T57	70-90	2 жил	
2.7	Нүүрстөрөгчийн дан ислийн хурц хордлогын үлдэц	<p>Мэдрэлийн хам шинж /энцефалопати, полинейропати, паркинсон, саажилт/</p> <p>Анхааруулга: Нүүрстөрөгчийн дан ислийн ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ</p>	а/ Хөнгөн үе (Толгой өвдөх, толгой эргэх, ядрах, тэнцвэр алдагдах, гуйвах, цусанд карбоксигемоглобин 10-20% болох)	T58	30-40	1 жил	
			б/ Дунд үе (Хөдөлгөөний эвсэл алдагдах, хөдөлгөөн сулрах, ухаан алдах, унтамхай болох, нүүрээр ягаан, улаан толбо гарах, бөөлжих нь нэмэгдэх, нүүр, их биеийн булчин жирвэгнэх, цусанд карбоксигемоглобин 21-30% болох)	T58	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Дээрх шинжүүд хүндрэх, ухаангүй болох, хожуу үеийн энцефалопати, цусанд карбоксигемоглобин 31-35% болох)	T58	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Танин мэдэхүйн гүйцэтгэл буурах, хожуу үеийн энцефалопати, полинейропати, паркинсон, саажилт, цусанп карбоксигемоглобин 36-40% болох)	T58	70-79	2 жил	
			д/ Маш хүнд үе (Ухаан бүрэн алдаж комд орох, энцефалопати хүнд үе, мөчүүд хөхрөх, судасны цохилт 100-120 хүрэх, булчин хөшиж, чангарах, даралт буурах, таталт өгөх, цусанд карбоксигемоглобин 41,-иас дээш болох)	T58	80-90	2 жил	
Органик хүчлүүд ба түүний нэгдлүүд							

2.8	Органик уусгагчууд /шатахууны нэгдлүүд, бензин, бензины нэгдлүүд, толоул, ксилол, нафталингликол, кетон, бусад органик уусгагчууд/	a/ Мэдрэлийн хам шинж /энцефалопати/ б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж в/ Хоол боловсруулах замын хямрал/ г/ Зүрх, судасны өөрчлөлт	a/ Хөнгөн үе (Арьс салст хөхөлбөр болох, тэнцвэр алдагдах, шөрмөсний рефлекс өндөрсөх хоол боловсруулах, эрхтний хөнгөн хямрал, элэг бөөрний архаг үрэвсэл, уушги, гуурсан хоолой, арьс салстын үрэвсэл цус болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис илрэх)	T52	30-40	1 жил	
			б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмээд мэдрэл, сульдал, тураал, цусны тогтолцооны өөрчлөлт илрэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис илрэх)	T52	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Тремор, сонсгол буурах, анхаарал төвлөрөл буурч богино хугацааны ойн алдагдал, ходоод гэдэсний түгжрэл, сорвижилтийн эмгэгүүд, тураал, арьс салстын архаг хүндрэлт өвчнүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T52	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Тархины хүнд хэлбэрийн өөрчлөлт энцефалопати, уушгины хаван, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, олон эрхтний дутмагшил, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T52	70-90	2 жил	
3.Мэргэжлээс шалтгаалсан арьс, харшлын өвчин							
3.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан хавьтал, харшлын дерматит	Ажил, мэргэжилтэй холбоотой эм, химийн бодис, будах тослох материал, металл, нефтийн бүтээгдэхүүн, болон бусад бодисын нөлөөгөөр үүссэн хавьтал харшлын дерматит байнгын сэдрэлтэй		L23	30-50	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
3.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан энгийн хавьтлын цочролт дерматит	Ажил, мэргэжилтэй холбоотой хими, физик, биологи, механик цочроогч хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр үүссэн энгийн хавьтлын цочролт дерматит байнгын сэдрэлтэй		L24	30-50	1 жил	
3.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан хавьтал харшлын дерматит болон энгийн хавьтлын цочролт дерматит архагшиж хүндрэл үүссэн	a/ Полиаллергийн хэлбэрт шилжсэн, эмчилгээнд засал авахгүй, эмийн эмчилгээ тохирохгүй болсон харшлын өвчин байнгын сэдрэлтэй, хүндрэл өгсөн		L23 L24	51-60	1 жил	
		б/ Дархлааны тогтолцооны илэрхий өөрчлөлт үүссэн, харшлын байнгын сэдрэлтэй, хүндрэл өгсөн		L23 L24	61-70	1 жил	
4. Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний өвчин							
4.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан зовхи салстын хурц болон архаг үрэвсэл /конъюнктивит/, нулимс дамжуулах замын эмгэг			H10 H11	-	-	Хөдөл

			H04			мөрийн нөхцөл солих
4.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан эврэвчийн хурц болон архаг үрэвсэл, цагаа унах,	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/	H17	50-69	2 жил	
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/	H17	70-89	2 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/	H17	90-100	Хугацаагүй	
4.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний болорын эмгэг /катаракта/	Нэг нүдний хараа хэвийн буюу тохирсон шилээр 0.3 ба түүнээс дээш хараатай, нөгөө нүд 0.05-с доош хараатай	H26	60-70	2 жил	
4.4	Мэргэжлээс шалтгаалсан харааны мэдрэлийн үрэвсэл, болон хатингаршил	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/	H46 H47	50-69	2 жил	
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/	H46 H47	70-89	2 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/	H46 H47	90-100	Хугацаагүй	
4.5	Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний даралт ихсэх эмгэг /хоёрдогч глаукома/	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 40 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	50-69	2 жил	
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 20 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	70-89	2 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 10 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	90-100	Хугацаагүй	
4.6	Мэргэжлээс шалтгаалсан торовчийн эмгэг /миопия болон бусад/	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 40 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H35 H52	50-69	2 жил	

		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 20 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H35 H52	70-89	2 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 10 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H35 H52	90-100	Хуга цаа гүй	
4.7	Төрөлхийн өнгөт харааны гажигтай, хэвийн өнгөт хараа шаардагдах бүх төрлийн мэргэжил /бүх төрлийн жолооч, нисгэгч, лаборант, зураач болон бусад/. Тохирсон шилээр 1 нүд 0.8-аас багагүй, нөгөө нүд 0.3-аас багагүй болон мохос хараатай		H53.5 H53.0	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
5. Мэргэжлээс шалтгаалсан мэдрэлийн өвчнүүд						
5.1	Хэсгийн, ерөнхий, хавсарсан доргион	а/ I үе (дээд мөчний полиневропати, мэдрэхүй, вегетатив өөрчлөлт, дээд мөчний хялгасан судасны тонус алдагдал, ачаалалтай ажиллах буюу даарсан үед гар цайрах, шөний өвдөлт илрэх, хүйтний сорил)	T75	40	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/II үе (дээд мөчинд өвдөлт мэдрэхүйн шинж байнга илрэх, дунд мэдрэлийн дарагдлын шинж, мэдрэхүйн алдагдал тод илэрч, вегатодистони астени, “Паля” шинж, гарын дулаан буурч, жижиг үений хэлбэр алдагдах, булчингийн хатингаршил, нурууны нугаламуудын остеоартроз, спондилопати үүсэх)	T75	41-69	1 жил	
		в/III үе (судасны агшилт байнгын дахилттай болж, мэдрэхүйн тэжээлийн өөрчлөлт гүнзгий илрэх, мэдрэлийн ёзоор цочрол, дарагдлын хам шинж, Рейно шинж илрэх, гипоталамусын хямрал, ангиодистони хямрал, тархи болон зүрхний хэм судсанд илрэх, хүнд үед дисциркуляторный энцефалопатийн хам шинж, бэлгийн үйл ажиллагаа сулрах, доргионы мэдрэхүй буурах)	T75	70-80	2 жил	
5.2	Цахилгаан соронзон талбай, лазер, радио долгионы нөлөөллөөс үүсэн өвчин	а/ Хөнгөн үе (Вегетатив мэдрэлийн хямрал ихтэй астени, нойргүйдэл, захын мөчний салгалалт, хэт цочромтгой, зүрх судасны тогтолцооны хямрал)	W85	45	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ Дунд үе (Мэдрэлийн системийн голомтот шинжүүд, зүрх судасны дутагдлын хам шинж, энцефалопати, ой санамж эрс муудах, нүдний болор цайх, арьсны уян хатан чанар алдагдах, дерматит үүсэх, хумс хугарамтгай болох)	W85	46-69	1 жил	
		г/ Хүнд үе (Хүнд хэлбэрийн астени, вазопати, диеэнцефалопатийн хямрал, сэтгэл хөдлөл буурч уналт, бамбай булчирхайн хямралууд илэрсэн гипохромный анеми)	W85	70-80	1 жил	
5.3	Нурууны спондилопати /остеохондроз, спондилёз, ивэрхийн	а/ Тогтмол биш өвдөх, үе үе хөдөлгөөн хязгаарлагдах, бадайрах, вегетатив өөрчлөлт илрэх	G54	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих

	шалтгаант компрессионно-ишемический синдром, хүзүү сээр, бүсэлхий, ууцны хэсгийн радикулопати/ дээд, доод мөчний мэдрэлийн язгуурын өвдөлт дарагдлын хам шинж	б/ Өвдөлтийн шинж жилд 2-3 удаа дахилттай, булчингийн чангарал, өвдөлт болон вегетатив өөрчлөлтүүд байнга илрэх	G54	40-55	1 жил	
		в/ Язгуур мэдрүүлийн дарагдлын шинжтэй, булчингийн зангирал, нурууны муруйлттай, өвдөлт, рефлекс, мэдрэхүйн хүрээний түвшингийн өөрчлөлттэй	G54	56-69	1 жил	
		г/ Мэс заслын эмчилгээний дараах язгуур мэдрэлийн гаралтай саатай, бага аарцгийн эрхтний хүнд зэргийн үйл ажиллагааны алдагдалтай, мэс засал хийх боломжгүй, олон нуруу нугаламыг хамарсан эмгэг	G54	70-80	2 жил	
6. Мэргэжлээс шалтгаалсан чих, хамар, хоолойн өвчин						
6.1	Шуугианы нөлөөгөөр үүссэн сонсгол бууралт	а/ Шуугианы нөлөөгөөр үүссэн сонсгол бууралт II үе	H83.3	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ Шуугианы нөлөөгөөр үүссэн сонсгол бууралт III үе	H83.3	30-69	1 жил	
		в/ Шуугианы нөлөөгөөр үүссэн сонсгол бууралт IV үе	H83.3	70-80	2 жил	
6.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан өгүүлэх эрхтэний эмгэг	а/ Дууны хөвчийн үйл ажиллагааны алдагдалтай	J38 J38.0	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ Дууны хөвчийн хэсэгчилсэн саатай	J38 J38.0	30-59	1 жил	
		в/ Дууны хөвчийн хоёр талын саатай	J38 J38.0	60-69	1 жил	
		г/ Дууны хөвчийн хавдар	J38 J38.0	70-90	2 жил	
6.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын дээд замын эмгэг	а/ Хамар, залгиур, төвөнхийн архаг хатингаршилт үрэвсэл	J31 J34.8	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ Хамрын таславчид цооролт үүссэн	J31 J34.8	30-69	1 жил	
		в/ Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын дээд замын хавдар	J31 J34.8	70-90	2 жил	
7. Мэргэжлээс шалтгаалсан туяаны өвчин						
7.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан цацраг идэвхит бодис болон рентген туяанаас үүссэн туяаны өвчин	а/ I үе: Астеновегетатив хам шинжүүд, диспепси, ходоодны шүүрэл багасах, эрэгтэй хүнд импотенци, эмэгтэй хүнд өндгөвчний үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени 3.0 хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эсийн хордлогын мөхлөгтэй, цусархаг хам шинж бага зэрэг илрэх	W88-91	30-40	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих

		б/ II үе: Судасны дистони, астеновегетатив хам шинжүүд үс унах, хумсны өөрчлөлт, диэнцефалийн криз өгөх, богино хугацаанд ухаан алдах, бүх биеийн гипергидроз, пароксизмал тахикарди, бие чичрах, цус шүүрэмтгий болох, цусархаг хам шинжүүд, ходоод гэдэсний шүүрэл буурах, хордлогын гепатит, захын цусанд 2,5 г/л хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эс хордлоог мөхлөгтэй, цусны чөмөгний шинжилгээнд гипоплази илэрсэн	W88-91	41-69	1 жил	
		в/ III-IV: цус төлжилт дарангуйлагдсан, мэдрэлийн тогтолцооны хүнд зэргийн өөрчлөлт их, байнгын нойргүйдэл, толгой эргэх, дотор муухайрах, ой тогтоолт буурах, цусархаг хам шинжүүд, салстат шархлаат некрозын өөрчлөлт, үс халцрах, дотоод шүүрлийн булчирхайн үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени 1 г/л хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л хүртэл буурах, тромбоцитопени, гиперхромын цус багадалт, сепсис	W88-91	70-80	1 жил	
<b>8. Мэргэжлээс шалтгаалсан мэс заслын өвчин</b>						
8.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан доод мөч, хэвлий, аарцгийн эрхтний венийн бүдүүрэл	а/ С-1,2: өнгөц венийн судас өргөсөл E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-г: цусны буцах урсгал үүссэн	l83	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ С-1, 2, 3: өнгөц венийн судас өргөссөн, хавагнасан E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-г, о: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл үүссэн	l83	40-55	2 жил	
		в/ С-1,2,3,4: өнгөц венийн судас өргөссөн, байнгын хаван, арьсны нөсөө E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн, P-г, о: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл, тромбоз, тромбофлебит үүссэн	l83	56-69	2 жил	
		г/ С-1,2,3,4,5,6: өнгөц венийн судас өргөссөн, байнгын хаван, арьсны нөсөө, шархлаа, үхжил E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-г, о: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл, тромбоз, тромбофлебит үүссэн	l83	70-80	1 жил	
8.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан тохойн үений хэлбэр	а/ 1-2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 10-30 градус болсон	M21.2	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих

	хөдөлгөөн алдагдах эмгэг	б/ 1-2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 31-40 градус болсон	M21.2	40-55	2 жил	
		в/ 3-4 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 41-50 градус болсон	M21.2	56-69	2 жил	
		г/ 3-4 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 51-90 градус болсон	M21.2	70-80	2 жил	
8.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан артерийн судасны олдмол нарийсал ба бөглөрөл	а/ I үе: Томоохон судсууд хэсэгчилсэн байдлаар нарийсах хүндрэлгүй	I74	30-39	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ I-II үе: Томоохон судсууд хэсэгчилсэн байдлаар нарийсах, бөглөрөх	I74	40-55	1 жил	
		в/ I-II үе: Томоохон судсууд нилэнхүйдээ нарийсах, бөглөрөх, хурууны үзүүр үхжиж эхлэх	I74	56-69	1 жил	
		г/ III үе: I II үеийн өөрчлөлтүүд гүнзгийрч, гар болон хөлийн хуруу, шилбээр тайралт хийсэн	I74	70-85	2 жил	
8.4	Мэргэжлээс шалтгаалсан дээд мөчний бичил гэмтэл, давтагдсан ачааллаас үүссэн өвчнүүд / үений холбоосын өвчин, дээд мөчний мэдрүүлийн саа, шөрмөсний ба уутанцрын үрэвсэл/	а/ мөр, бугалга, бугуйн үеэр өвдөх, янгинах, хөдөлгөөний далайц алдагдах, хавдах, улайх	M67.8	30-39	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ дээрх өөрчлөлт дээр нэмэгдэж мөр, бугалга, гарын хатингарт саа, сарвууны саажил, хатингирал, мэдрэхүйн өөрчлөлт илрэх	M67.8	40-55	2 жил	
		в/ дээрх өөрчлөлтүүд гүнзгийрч, хөдөлгөөн бүрэн хязгаарлагдах, эмгэг хугарал үүсэх	M67.8	56-69	2 жил	
8.5	Мэргэжлээс шалтгаалсан тавхай хавтгайрах эмгэг	а/ хөлийн шилбэ, тавхай, хурууны өвчнүүд булчин шөрмөсний чангарал, суналт	M21.4	-	-	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих
		б/ хөлийн шилбэ, тавхай, хурууны өвчнүүд булчин шөрмөсний чангарал, суналт, яс ургалт	M21.4	40-55	2 жил	
		в/ дээрх өөрчлөлтөөс гадна хөдөлгөөний үйл ажиллагааны алдагдал III зэрэг	M21.4	56-69	2 жил	
		г/ хөлийн тавхай хуруу тайрагдах, ясны үхжил болох /остеонекроз/, эмгэг хугарал	M21.4	70-80	1 жил	
<b>9. Мэргэжлээс шалтгаалсан хавдар</b>						
9.1	Хавдрын онош батлагдсан, хүндрэл өгөөгүй	Тухайн эрхтний хавдрын ICD кодоор ангилна	50-69	1 жил	Хөдөл мөрийн нөхцөл солих	
9.2	Клиник, рентген, цитологи, биопси, дуран болон бусад шинжилгээнүүдээр онош нь батлагдсан I, II үеийн хавдарууд, хагалгааны дараах үе, хими, туяа эмчилгээний дараах үе		70-79	1 жил		

9.3	Хол, ойрын эрхтэндээ үсэрхийлж, III үедээ орсон хорт хавдрууд, хагалгааны дараах үе		80-89	1 жил	
9.4	Хорт хавдрын IV үе, хавдрын улмаас уушги, ходоод, элэг, бөөр, шулуун гэдэс, зэрэг эрхтэн тайрсан ба хагалгааны дараах туяа болон химийн эмчилгээтэй, дахилттай		90-100	1 жил	
9.5	Хавдрыг эмчилсний дараа дахилт, үсэрхийлэл өгөөгүй		50-55	5 жил	

ТӨСӨЛ

Өөрчлөлт оруулсан талаарх тайлбар: МШӨ-ий мэргэжил тус бүрийн эмч, мэргэжилтнүүдээс санал авч дараах өөрчлөлтүүдийг орууллаа. /Мэргэжлээс шалтгаалсан хордлогын эмгэгүүд хэсгийн төслийг ЭМЯ-ны хордлогын салбар зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж санал авсан болно/ Үүнд:

1. Жагсаалтын эхний баганад өвчний нэр томъёоны өөрчлөлтүүд орсон боловч агуулгын хувьд өөрчлөлт ороогүй
2. Мэргэжлээс шалтгаалсан хордлого хэсэгт: ерөнхий шинж тэмдэг гэсэн багана нэмж /химийн бодис тус бүр өөр өөрийн онцлогтой, хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд харилцан адилгүй өөр өөр нөлөөлөл үзүүлдэг учир/ тухайн химийн бодисын ХАЛМ /хор, аюулын лавлагаа мэдээлэл/-тэй заавал харьцуулж үзэх анхааруулга оруулсан. Зааварт мөн 1 чухал шалгуур үзүүлэлт болгон оруулсан.
3. Үе шат баганад зарим өвчний эмнэлзүйн шинж, ангилалыг тодруулж оруулсан. /Жишээ нь 8.1, 8.2 дах заалт/
4. Өвчний код баганад зарим өвчний код олон улсын ICD ангилалаас зөрүүтэй байсныг засаж оруулсан
5. ХЧА-ын хувь, хугацаа баганад оруулсан зарим өөрчлөлтүүдийг улаанаар тэмдэглэсэн  
Жич: 1.2а, 1.2.б-г нэгтгэсэн байсныг буцаагаад салгасан, 8.3 хассан байсныг буцаагаад нэмж орууллаа